

Zuzana Janovská

*Dilemy
obyčejných
žien*

Zuzana
Janovská

Dilemy
obyčejných
žien

Vydal Slovenský spisovateľ, a. s.
Miletičova 23, 821 09 Bratislava 2
E-mail: info@slovenskyspisovatel.sk
www.slovenskyspisovatel.sk
Zodpovedná redaktorka Zuzana Púčeková
Tlač Kasico, a. s., Bratislava

V texte je použitý citát z diela Ericha Mariu Remarqua *Traja kamaráti*
v preklade Nory Krausovej (Slovenský spisovateľ 2016).

Copyright © Zuzana Janovská 2018
Cover Design © Juraj Šramko 2018
Cover Illustration and Illustrations © Vladimíra Androvičová 2018
Slovak Edition © Slovenský spisovateľ, Ltd, 2018

ISBN 978-80-220-2033-6

PROLÓG

11. november 1938

ILONA

Nadránom dostala bolesti. Ostala ležať v posteli, čakala na muža, ktorý odbehol na nižný koniec po babicu. Tá si na pomoc priviedla akési dievča. Chlapa vyhnali von z izby a prikázali mu, nech zájde po lekára do vedľajšieho mesta i za farárom.

Celá dedina tušila, že to nebude obyčajný pôrod. Brucho prvorodičky bolo väčšie než hociktorej inej ťarchavej v okolí.

„Bude to chlap ako jedľa,“ zľahčoval nastávajúci otec a svoju ženu do práce okolo domu a statku povzbudzoval slovami: „Ťarchavosť nie je choroba.“

Nenechal ju odpočívať, zvlášť v ten rok. Tušil, že bude treba porobiť si veľké zásoby na zimu i na „planý rok“, ktorý očakával. Posledné týždne sa už sotva udržala na napuchnutých nohách, poriadne sa nevyspala, uprostred noci vstávala z postele a radšej v polospánku posedávala na drevenej lavici v kuchyni. Ťažko sa jej dýchalo, celé vnútro ju

tlačilo, to dieťa ju nenechalo chvíľu na pokoji, kopalo, mlelo sa. Kožu na bruchu mala dopraskanú a červenú, boleli ju kĺby i panva. Jej muž si nedal nič vysvetliť.

„Tlač, tlač!“ počula babicu kdesi z diaľky, keď sa už od bolesti nevládala ani nadýchnuť.

Dievča ju držalo za ruku, pomáhalo predkláňať hlavu, z čela stieralo pot. Bolo vystrašenejšie než ona, i samotná babica, najskúsenejšia v okolí, mala vyplašený výraz v očkávaní prekvapenia, čo sa skrývalo v nej. Začula detský plač, zazrela čiernu hlávku olepenú mazom. A po chvíľkovej úľave sa potvrdilo jej tušenie – z jej vnútra sa tislo ešte jedno dieťa. Poriadne zatlačila, už ani nevnímajúc, čo sa deje okolo. A potom vyčerpane zaspala. Navždy.

Ilona sa narodila takmer o tretinu väčšia než jej brat Ignác. Bola mocnejšia, aj na svet sa drala prvá. Otca s dvojčatami čakali ťažké časy, pomáhala mu celá dedina. A ako Ilona rástla, postupne zvládala nahrádzať nebohú matku vo všetkom...

31. marec 1960

ETELA

Keď sa ráno zobudila v mokrej posteli, pochopila, že je čas zbaliť si tašku, rýchlo navariť mužovi aspoň hrniec fazuľovej polievky, aby mal pár dní čo jesť, kým sa vráti z nemocnice, nechať mu na stole odkaz a pobrať sa na autobus do okresného mesta. Bolesti sa neozývali, kráčalo sa jej ľahko, len mala pocit, akoby jej niekto znútra vystlal brucho papierom. Autobus odchádzal o pár minút, pridala do kroku, dokonca musela pobehnúť. Na rozbitých cestách to natriasalo, prvýkrát ju prepadol strach, že dieťa už nie je

chránené ako vo vankúši. Inštinktívne si celú cestu pridržovala brucho a rekapitulovala, čo všetko nestihla doma porobiť a ako jej muž niekoľko dní vydrží bez teplej večere. Možno mu mala na lístok pripísať, že na noc treba zavrieť sliedky a podojiť kravu, aby nezabudol, lebo jej muž mal mizernú pamäť.

Len čo vystúpila z autobusu, pocítila prvé bolesti, a aby sa s ničím nezdržovala, do dvoch hodín už bola na svete Etele. Až keď ju uvidela, pocítila Ilona prvýkrát tú zvláštnu jemnosť, akú obdivovala na ostatných ženách, akú ona sama stále nevedela v sebe objaviť.

5. máj 1981

PAULÍNA

Prechádzala sa po nemocničnej chodbe už dobré štyri hodiny v nádeji, že sa dieťa po injekcii, čo jej pichli ráno, konečne rozhodne prísť na svet. Termín mala už pred dvoma týždňami, ale napriek babským radám, čo jej stihli udeliť všetky susedy, sa stále nič nedialo. Bolo to ticho pred búrkou.

Pôrod trval takmer dva dni. A nik z rodiny o ňom nevedel. Až keď Etele o ďalšie dva dni pomohli zviechať sa z postele, zavolala mame a poprosila ju, aby poslala jej mužovi telegram do Čiech, kde si odkrúcal posledné mesiace vojny. Až po tom všetkom jej konečne ukázali malú Paulínku. Nádherné čiernovlasé dieťaťko, ktoré ju takmer pripravilo o život a rozhodlo, že bude jej jediné. Silné krvácanie, čo sa jej po pôrode spustilo, ju doviedlo až na pokraj smrti. Doktori do nej vliali litre náhradnej krvi a nakoniec vybrali to, čo z nej ešte niekedy mohlo spraviť

matku. V tej chvíli jej to bolo jedno, nevnímala vlastné bolesti ani širokú jazvu na bruchu, ktorá sa ešte dlho ozývala pri každom pohybe. Paulínka bola pre ňu poklad, ktorý v nej vyvolával pocit šťastia, už keď ju počula plakať na vozíku plnom detí, ktoré sestry v pravidelných intervaloch rozvážali po nemocničných izbách.

PRVÁ ČASŤ

December 2009

Bol piatok a zvon na kostolnej veži odbil tri razy. Etela schmatla plastovú kanvicu, naplnila ju vodou, zaliala všetky kvety v kancelárii, aby cez sviatky neposchli. Bolo ich viac než dosť. Fikusy, svokrine jazyky, dracény, fialky... V teplej slnečnej kancelárii sa všetky množili ako divé a Marika – kolegyňa, s ktorou sa o kanceláriu delili už pomaly dvadsať rokov – nemala srdce ich vyhodiť, radšej nakúpila nové kvetináče a presádzala. Pomaly sa nebudú mať pre tie zaprášené kvety ani kam posadiť. Spod stola vytiahla nepohodlné, ale štýlové čižmy na opätku a obula si ich namiesto pohodlných šľapiek od Vietnamca, v ktorých pobiehala celý deň. Tri nula päť. Kopla prezuvky pod stôl, schmatla kabelku a utekala na autobus. V piatok odchádzal o desať minút skôr. V čižmách sa jej šlo zle, kĺzali sa po zľadovatenom povrchu, opätky sa zasekávali medzi dlažobné kocky starobylého námestia. Už ich mali dávno vymeniť za normálnu zámkovú dlažbu, primátor pred kaž-

dými voľbami sľuboval, že to opraví. Zvažovala, že spomalí a pôjde domov až ďalším autobusom, aby si čižmy nezničila, to by však musela v okresnom meste stráviť ďalšie dve hodiny, domov by sa dostala až po piatej, a to už by bolo príliš neskoro na všetky činnosti, čo mala pred vianočným víkendom naplánované. Pridala do kroku, dobehla k autobusu celá upachtená práve vo chvíli, keď sa šofér chystal zavrieť dvere. Mládenec s dlhou ofinou jej prekvapivo uvoľnil miesto na sedenie. Niežeby ju nepotešilo, že si mohla sadnúť, ale, panebože, to vyzerá tak staro a biedne, keď ju pustil akýsi pubertiak? Šofér kúril, až sa v autobuse nedalo dýchať. Etelu oblieval studený pot, zvonilo jej v ušiach. Posledné dni to preháňala a telo jej to vracalo. Menopauza sa nemilosrdne hlásila. Rozopla si kabát, zhlboka dýchala.

„Je vám dobre, teta?“ skontroloval ju s meravým výrazom pubertiak zavesený na tyči nad ňou.

„Je!“ vyštekla nazlostene, lebo ju vďaka tomu skontrolovalo ďalších niekoľko párov očí v plnom autobuse, a o to teda vôbec nestála.

Panebože, ešte sa necíti tak staro, aby pôsobila ako nejaká osteoporotická babka! Má pred päťdesiatkou, stále relatívne pevné prsia i zadok a postavu, v porovnaní s Marikou či rovesníčkami z ich dediny, ako lusk. A nemá ešte ani vnúčatá!

I keď, to ju asi štválo ešte viac. Že jej jediná dcéra je stará dievka. Zmizla si za robotou do Bratislavy a ona za ňu musela pravidelne znášať nepríjemné otázky z každej strany: A už má tá vaša Paulínka niekoho? A svadbu ešte nechystáte? Ešte nebudeš babka?...

Hlavne v nedeľu po omši Etela vždy uháňala domov, aby sa na ňu cestou nezavesila nejaká suseda z ulice a nevyzvedala. Samotnú ju to hnevalo. Paulína mala pomaly tridsať,

frajeri by aj boli, no vždy sa našiel nejaký problém. Jeden ju nechal pre inú, druhý mal dlhy až za hranicami, tretieho jej sama rozhovorila – akosi vnútorne cítila, že to nebude spokojný vzťah. A Paulínka preberala, že až. Čo by robila, keby si musela, tak ako ona, kedysi vybrať len z mužov dostupných v dedine?

„Kurvafix!“ zvrieskol šofér v momente, keď zapískali brzdy, autobus náhle vybočil zo smeru a na klzkej vozovke sa začal nekontrolovane stáčať do protismeru. Etela sa inštinktívne chytila sedačky pred sebou, spevnila krk i celé telo a privrela oči v očakávaní poletujúcich úlomkov skla z rozmlátených okien. Ako ozvena hneď po šoférovi zvriesklo i osadenstvo autobusu, ponad plece jej preleteli nohy pubertiaka, jediného postávajúceho, ktorý sa neudržal na klzkej tyči a hlavou zabrzdil priamo na čelnom skle, kde ostal nehybne ležať. V tej chvíli zastavil i autobus. Okná ostali celé, sedačky, šofér i všetci cestujúci na svojich miestach. Len predné sklo pripomínalo výjav z hrôzostrašného filmu – s prasklinou uprostred, sfarbené krvou nehybného chlapca.

„Panebože, volajte sanitku!“ zakričala akási žena, ktorá ako prvá prekonala šok z nárazu. Etela sa hneď na to dala dopredu skontrolovať nehybné telo. Dýchal. Dokonca otvoril oči a pozrel na ňu.

„Žiješ?“

Na súhlas len bolestne zamrkal očami.

Kým mladého nakladali do sanitky, všetci cestujúci postávali na krajnici. Etela vytiahla telefón, aby si zaistila odvoz, lebo lokálna dopravná spoločnosť sa zatiaľ na náhradný autobus nezmohla, a našla zmeškaný hovor od mamy.

„Mama, čo sa deje?“ spýtala sa Etela vyplašene, keď vytočila jej číslo.

„A čo by sa dialo? Len som ti volala... chcela som sa dohodnúť na zajtra,“ prehovoril laxne hlas na druhej strane.

„Mama, mali sme haváriu, autobus dostal šmyk,“ spustila okamžite.

„Ah, a si v poriadku?“

„Ja áno, len jeden chlapec narazil hlavou do skla. Ale žije.“

„Aha. No, počúvaj, a zajtra kedy prídete zdobiť ten stromček? Nachystáš obed u nás, či prinesieš niečo uvarené z domu?“

Mama Etelu okamžite vrátila do reality a uľala v nej možnosť rozvinutia posttraumatického šoku. Žiadna ľútosť, prejav obavy, strachu o jej život. Žiješ, tak sa nesťažuj a neľutuj. Otrep sa ako taká sliepka a choď ďalej, funguj tam, kde ťa je treba. Vytočila teda ešte manžela, aby po ňu prišiel a odviezol ju z toho miesta konečne domov.

„Preboha... a si si istá, že nepotrebuješ doktora?“ vypytoval sa celý rozrušený po ceste.

„Ján, upokoj sa konečne! Nič mi nie je!“

„No to si len ty myslíš, že ti nič nie je. Môže sa to prejavíť neskôr, taký otras mozgu.“

„Vieš čo? Radšej sa sústreď na cestu, nech už sme doma. Mám milión vecí na robote, nie myslieť na také kraviny ako ty.“

Paulíne sa podarilo nájsť voľné miesto kúsok od vchodu do bytovky. Zaparkovala, prehodila si cez plece kabelku, pozbierala z kufra všetky tašky s darčekom, aby to nemusela otočiť na dvakrát, a dúfala, že jej niekto otvorí dvere. Keď prechádzala okolo plných smetiakov, do nosa jej udrel známy puch, čo sa z nich šíril odjakživa. Plechové sídliskové smetné nádoby tam stáli odnepamäti, stále tie

isté, s nasprejovanými vyobrazeniami mužského a ženského prirodzenia. Nikto ich nikdy nečistil, špina sa v nich hromadila pol storočia. Oblúkom obišla bezdomovca prehrabávajúceho sa v odpadkoch, ktorého puch prebýjal ten kontajnerový. Obraz muža prehrabujúceho sa v tom odpornom kýbli jej utkvel v pamäti. Raz takto pozorovala otca.

Stalo sa to niekedy v tých ťažkých porevolučných rokoch, keď jej mama prišla o prácu účtovníčky v krachujúcom odevnom závode a otec si horko-ťažko udržal miesto v živoriacom poľnohospodárskom družstve. Mama sa vtedy dosť znížila, dokonca pár týždňov brigádovala ako upratovačka v materskej škôlke, a otec pokorne znášal pravidelné meškanie výplaty. Keď bolo jasné, že družstvo už peniaze na výplaty nezohenie, rozdelilo mzdu na finančnú almužnu a lístky na mäso, ktoré si v podnikovej predajni mohli zamestnanci nakúpiť za výhodné ceny. Prípadne mohli lístky predať niekomu známemu a dostať sa vďaka tomu k peniazom, za ktoré si zaobstarali aspoň základné suroviny a zaplatili nájom a elektriku. V tom čase si zdanlivo žili ako veľkí páni, pretože každý deň mali na obed mäso, najčastejšie bravčové. Rezne sa klepali aj v stredu a to, že k nim jedli len vyklíčené sladkasté zemiaky, už bolo jedno. Hladom netrpeli. Vianočné darčeky sa však za lístky na mäso kúpiť nedali. Pod stromčekom si vtedy našla len jednu knižku a umelohmotné gamaše, ktoré nosila až do zotratia. Mala asi desať, no dobre vnímala, že niečo nie je v poriadku.

Všetko vyvrcholilo, keď sa tých pár zožltnutých lístkov s pečiatkou miestneho JRD stratilo. Povianočná atmosféra sa šmahom vytratila, mama vrieskala, akoby mali každú chvíľu umrieť od hladu. Keď prevrátili celý byt hore noha-

mi a lístky sa nenašli, presvedčila mama otca, že jeho vinou nedopatrením skončili v odpadkovom koši a následne vonku v smetiaku.

S nosom nalepeným na netesniace okno potom pozorovala, ako sa otec prehrabuje v smetiach všetkých susedoch z malej dedinskej bytovky. A nebola jediná. Veď kto by rád nevymenil zízanie na telku za zízanie na suseda, ktorý žltými gumenými rukavicami rozhrňa povianočné odpadky – šupiny a kosti zo smradľavých rýb, hnijúce zemiakové šupky, zvyšky skysnutých šalátov...? Pri pohľade na otca, zúfalo prekladajúceho celý obsah kontajnera sem a tam hodinu, možno i dve, mohla akurát tak potlačovať slzy. Mama ho občas cez okno skontrolovala prísnyom okom.

Pripomínalo jej to rozprávku o dvanástich mesiačikoch – bez lístkov sa nevracaj! Otec poprehadzoval všetky smeti, no márne.

Ešte dnes ťažko chápala mamino vtedajšie správanie. Akosi sa nevedela stotožniť s jej presvedčením, že všetkému je na vine otec a hrabanie v smetiakoch je súčasťou zaslúženého trestu...

Obaja rodičia boli z toho podráždení. Mama sa akosi zvláštne cítila na koni, viac si dovoľovala a otca ponižovala. Napríklad po návšteve jeho rodiny vtedy vyhlásila, že Vianoce u nich boli vždy „odporne komunistické a červené“. Bohvie, či si to začala všímať už dávno, alebo to spôsobila revolúcia, keď mama mohla konečne otcovu nekresťanskú rodinu poriadne opľuť. Otec to však bral – tak ako všetko ostatné – jedným uchom dnu a druhým von. A tak sa zdalo, že je vlastne všetko v poriadku.

I teraz – obaja ju v dobrej nálade privítali a pomohli zložiť darčeky. Hoci bolo krátko po obede, mama pred ňu položila plný tanier polievky i tanier ryže s mäsom a veľký

pohár džúsu na zapítie. Potom jej pripravila šálku turka a pridala ešte tácku s domácim vianočným pečivom.

„Tento rok Etelka upiekla až šesťnásť druhov!“ zahlásil otec hrdo, keď sa s chuťou zahryzla do vanilkového rožka.

Šesťnásť druhov, to číslo bolo nepodstatné. Otec chcel mamu pred ňou akurát svojsky pochváliť. Paulína uznanelivo prikývla a dotlačila ešte kokosku a mačacie oko, aby neurazila.

„Tak vrav, čo nové? Čo v robote?“ Mama sa tvárila, že šesťnásť druhov dala ľavou zadnou.

„V robote v pohode, od Nového roka ma povýšia, dokonca dostanem aj vlastné firemné auto...“

„No a čo frajer, už konečne nejakého máš?“ Mame bol jej pracovný postup ukradnutý, išlo len o zdvorilostnú otázku, aby mohla prejsť k tej pre ňu najpodstatnejšej a nemusela ju vybalíť hneď.

„Áno, mám.“

Mama sa už-už nadychovala, aby spustila svoje tradičné litánie, že je načase, aby si Paulína niekoho našla, že mať dieťa po tridsiatke je riziko, že muži na výber s jej pribúdajúcim vekom budú už len rozvedení s deťmi alebo absolútne nepoužiteľný odpad, ktorý nikto nechcel, a vedel prečo, no ostala zaskočená. A potom sa jej rozžiarila tvár.

„Máš?! Nerob si srandu!“

„Ale no! Čo ju urážaš, Etela, prečo by si mala robiť srandu?“ zakročil otec, bol však okamžite okríknutý, pretože mama nestrácala čas dohadovaním sa s ním, keď sa jej na jazyk drali všetky otázky týkajúce sa veku, zamestnania, farby vlasov, bydliska, záľub a vierovyznania budúceho zaťa, ktorého už ona z rodiny nepustí, aj keby si to Paulína rozmyslela.

Poznala ju, na tieto otázky sa dobre pripravila, a navyše –

Oliver mal dobrý „kádrový profil“, takže u mamy prešiel s vyznamenaním.

„A kde ste sa zoznámili, prosím ťa? Takého dokonalého muža nestretneš predsa len tak na ulici v Bratislave, či?“ odvážil sa otec aspoň na jednu otázku.

„Cez internet... na jednej zoznamke...“

„Božemôj! A už si ho aspoň videla? Alebo toto všetko o sebe natrepal len v nejakom inzeráte?“

„Mamí...“

„Aké ‚mamí‘? Vieš, ako sa suseda Ivana dostala z Košíc až sem do tejto diery? Lebo starý Ivan si podal zoznamovací inzerát a v prvom riadku napísal, že má dom a auto, a jej to stačilo, aby sa k nemu nasťahovala, ešte skôr než zistila, čo je to za debila.“

„Mami!“ pritvrdila Paulína. „Preboha, čo si o mne myslíš? Sme spolu už pol roka, vidíme sa každý deň a... plánujeme spoločné bývanie.“

Paulína nakoniec vytiahla telefón a ako dôkaz predložila pár spoločných fotiek s Oliverom. Mama ho vychválila až do neba, akoby v živote nevidela krajšieho chlapa, i keď celkom zbytočne. Oliver nebol žiaden model a Paulína si to – ako žiadna modelka – uvedomovala. Vyzeral ako každý druhý – krátke vlasy pomaličky sa meniace na plešinu, rovný nos, žiadne veľké svaly, ale ani veľký pupok – pod sveter sa dal zamaskovať bez toho, aby mu niekto vôbec vytkol čo i len miernu nadváhu.

Lietala po byte, vypráždala kapra, pripravovala obložené misy, chystala stôl i výzdobu. Paulína jej vôbec nepomáhala, no nechala ju tak. Radšej nech sedí na gauči v obývačke a vypisuje si s Olim zamilované esemesky, to je prospešnejšie, a ona to nejako zvládne. Veď vždy všetko zvláda-

la, takže pripraviť štedrú večeru pre šesť ľudí je pre ňu nič. To keď mala Paulínka prvé sväté prijímanie, dokázala nachystať aj pre desať ľudí, pri birmovke ešte o ďalších troch viac. Všetko zvládala s gráciou a pochvalami. Čo na tom, že ledva stála na nohách, tá pochvala a uznanie jej za to stáli.

Aj sama sa vedela pochváliť, bola skvelá v plánovaní, každú minútu mala vyplnenú úlohou, mohla by o tom písať príručky pre ľavoruké gazdiné, čo sa celý deň po dome motajú hore-dolu a nič nestíhajú. Etela stíhala všetko – každý deň tráviť osem hodín v robote, udržiavať byt v ligotavom stave, starať sa o záhradku, čo si prenajímali v záhradkárskej osade, pripravovať mužovi každý deň teplú večeru a piecť na raňajky makové záviny, robiť všetky nákupy, prať, žehliť, platiť účty... a to všetko mala pod kontrolou aj v dome uja Ignáca, kde bývala aj jej mama Ilona. Etela s prehľadom fungovala v dvoch domácnostiach.

„Paulínka má frajera! Olivera. Veľký fešák, vysokoškolač,“ spustila Etela na hostí hneď vo dverách, keď im odkladala kabáty.

Ilona nepohla ani brvou, len sa kontrolne spýtala:

„Je kresťan, či luterán?“

„Kresťan katolík, babka,“ upokojila ju Paulína s úsmevom a vybozkávala ju, aj uja Ignáca a jeho ženu Matildu.

Keď sa zišli pri štedrovečernom stole – už dvadsaťsedem rokov v rovnakom zložení: Etela s mužom Jánom a dcérou Paulínou, Etelina matka Ilona s bratom Ignácom a jeho ženou Matildou –, dal Ján svoj tradičný príhovor, v ktorom za tie roky nezmenil jediné vetu. Akoby raz ročne bez zamyslenia omieľal svoj Otčenáš, ktorý sa dávno naučil. Čo naučil! To Etela mu vtedy musela pripraviť aspoň hrubú kosť toho príhovoru, aby vedel, o čom vôbec rozprávať.

Najradšej by to povedala zaňho, ale predsa len, vianočný príhovor máva vždy hlava rodiny, a teda muž, nech už je to neoficiálne akokoľvek.

Ján, dokým sa neoženil, u svojich rodičov vždy slávil len komunistické Vianoce, ktorých sa Etela zúčastnila iba raz, v roku ich svadby, a potom už nikdy viac, lebo keď počula svokra pri stromčeku rozprávať o láske k strane namiesto o radosti z narodenia Pána, mala slzy na krajíčku. Ani kole-dy nespievali, len Vánoce, Vánoce přicházejí, ktoré odvte-dy nenávidela. Ján sa, našťastie, kresťanským Vianociam nebránil, on sa vlastne nikdy nebránil ničomu. Mal Eteľu rád, preto si ho vzala.

Ilona si rozbalila novú nočnú košeľu, Ján nový sveter, Matilda s Ignácom poďakovali za Bibliu viazanú v koži a Paulínka za poukaz na masáže.

„No aj tak sú tie Vianoce najkrajšie, keď pobiehajú oko-lo malé deti, však?“ povzdychla si Etela nahlas, keď jej Ján pripínal na krk už asi desiatu zlatú retiazku, čo od neho na Vianoce dostala; v tomto neprejavil ani štipku fantázie.

Správa o Oliverovi ju posledné dni tešila tak, že v pred-stavách voňavé vnúčatká kočíkovala po dedine od rána do večera, šila im šatočky, štrikovala svetríky... Musela to vy-sloviť nahlas, aby si to poriadne uvedomila i Paulínka; ten-toraz už nezaváhala. No tá sa tvárila, že nepočuje.

Etela zachytila nepekný pohľad vlastnej matky. A došlo jej, že to, čo práve v dobrej viere vypustila z úst, nebolo vhodné. Predsa len, téma deti sa pred Matildou a Ignácom pokladala za tabu už viac ako tridsať rokov.

Vtedy sa tí dvaja rozhodli, že ďalší pokus už nebude, že Matilda nie je stavaná na dieťa a budú žiť len jeden pre druhého. Ujo Ignác Etele suploval otca a teta Matilda jej bola bližšia než mama. To ona jej vysvetľovala, ako to cho-

dí medzi mužom a ženou, za ňou sa bežala poradiť, keď dostala prvú menštruáciu, i keď sa trápila pre Viktora. Matilda bola jemná a citlivá duša. Vymykala sa prírodným zákonom – tak málo lásky v detstve dostala, a tak veľa jej dokázala rozdávať na všetky strany.

Paulíne zazvonil telefón, odišla s ním do svojej izby. Ete-
la sa potešila, určite volá ten Oliver. Tak veľmi jej pripo-
mínal Viktora – rovnaký typ muža s múdрым, uhrančivým
pohľadom a vysokým čelom. Po polhodine zaklopala Pau-
líne na izbu, a keď započula len „tak dobre, musím končiť,
ozvem sa zajtra...“, neprestávala sa tešiť. Jej dcéra vyzera-
la spokojne, líca mala prekrvené, ucho červené od telefónu
a usmievala sa.

„Tak čo? To bol on? Oli ti volal?“

Paulína s úsmevom prikývla.

„Mamí, a nevolaj ho Oli...“

„Prečo? Veď je to pekné...“ namietla Etela.

„Znie to ako oli, oli Janko, kľakni na kolienko...“

Obe sa zasmiali.

„No a čo má nové? Ako trávi Vianoce?“ vyzvedala Etela.

„Dobre. A dostal od kamaráta tip na pekný podnájom.
Hneď po Novom roku by sme sa tam mohli nasťahovať.“

Etela si povzdychla. Spoločné bývanie pred svadbou sa
jej nepozdávalo, mala svoje zásady, no prekonala sa.

„Vieš, že nikdy neschválím, aby ste pred svadbou žili
spolu, ale vzhľadom na tvoj vek a stav ti to budem chvíľu
tolerovať, ak to spolu myslíte vážne a plánujete svadbu.“

„Svadbu?! Mami, veď ho poznám len pol roka!“

„Nehovor mi nič, keď si už po pár mesiacoch ochotná
s ním žiť pod jednou strechou!“

Všimla si, ako Paulína naprázdno preglgla, aby potlačila
obranný prúd slov, čo sa jej tisli na jazyk.

„Povedala som, že ti to budem tolerovať, i keď s tým nesúhlasím. Ale babke radšej nehovor nič, ani ja jej nepoviem. Vieš, ako prísne toto berie, je to stará škola,“ uzavrela Etela rúžnu debatu a pozrela na hodinky. „Mali by sme sa zberať na polnočnú.“

Pomaly kráčali snehovou brečkou. Ignác galantne podošiel z jednej strany Ilonu, z druhej Matildu. Bola to zvláštna trojica. Keby Ignác nebol Ilonin brat, zdalo by sa, že je bigamista, čo si už tridsaťpäť rokov užíva dve ženy. Ono to však bolo inak. To akoby sa teta Matilda vydala za dvojičky. Súrodencov, ktorí akoby si už v matkinom lone vymenili dušu a narodili sa v tele toho druhého.

Ujo Ignác bol citlivý človek, rád prejavoval emócie, nechal sa zasliať dojatím ani smútkom, pred všetkými pobožkami Matildu nežne na ústa. Toto Ilona nikdy nedokázala, bola väčší chlap než jej brat. Nielen silnejšia a mohutnejšia, ale aj uzavretá, chladná, tvrdá. I rolu matky pojala po svojom – naučiť Etelu poriadne náboženstvo a postarať sa o jej základné potreby, kým ju vydá a všetko preberie manžel. Možno to spôsobila skutočnosť, že ovdovela taká mladá, mala len tridsaťštyri rokov, keď jej muža zavalil prevrhnutý traktor v jarku. Možno vtedy sa uzavrela do seba a rozhodla sa, že len tvrdosť voči sebe i ostatným ju ochráni pred smútkom.

31. marec 2010

V robote ju znovu vytočila tá mladá kolegyňa, teliatko, čo len teraz vyšlo „školu“ – nejaké dialkové štúdium andragogiky, ktoré otvorili v okresnom meste, no pred ňou sa napparuje, lebo má pred menom Mgr. a Etela nie. Darmo, že Etela má za sebou tridsať rokov praxe a pravidelne si domov nosí nové zákony, aby sa v neustále sa meniacich vyhláškach orientovala. Mladá ju nielenže nebrala ako skúsenejšiu, ale dokonca ani ako seberovnú! Hneď prvý týždeň si dovolila poopraviť jej v tabuľkách nejakú nepodstatnú blbosť, čím zatĺkla kliniec do truhly ich vzťahu. Na druhej strane, do kancelárie plnej storočných fikusov a asparágusov aspoň vniesla nejaké oživenie. Veď sedieť v tej istej miestnosti už dvadsať rokov len s Marikou začínalo zaváňať stereotypom. Každé ráno o ôsmej si spolu zaliali turka, prebrali šokujúce správy z predošlého večera, vývoj vzťahov v obľúbených televíznych seriáloch, a potom sa vrhli na účtovníctvo sprivatizovaného odevného podniku,